

Словотвірна специфіка okazіональних назв шкільної та наукової тематики в сучасному українському дитячому дискурсі

Okazіональні лексеми на позначення термінів шкільної тематики – це один із потужних засобів створення комічності, гротеску, експресивності (увиразнення), а також стилізації текстів сучасної української дитячої прози.

Дитячі автори вводять у твори індивідуально-авторські назви шкільних предметів, які утворюються за аналогією до словотвірної моделі загальновідомих назв, проте їхні семантичні особливості визначаються лише в контекстуальному оточенні.

Популярними є okazіональні одиниці, що містять у своїй структурі другу частину **-знавство**, а перша частина інноваційного слова твориться відповідно до тематики оповіді, напр.: *А що, як я побалакаю з директором вашої лісової школи, щоб він її узяв на викладацьку роботу. Вчителькою відьмознавства* [2: 12]; *А як же все-таки з уроками? – спитала Лисавета Патрикіївна. Її урок лісознавства був сьогодні перший* [4: 21]; *Читав колись книгу про драконів. «Драконознавство» називається* [6: 43]; *Виявилося, що жаба у золотих окулярах – то не хто інший, як знаменитий професор комахознавства, доктор болотяних наук Жабурин Жабуринович Кваквакум* [3: 107]; *Почесний диплом фахівця з мишознавства та катології* [8: 150]; *На великому аркуші вона написала розклад уроків. Понеділок: зільництво, чарознавство* [7: 785].

Зафіксовано одну okazіональну лексему, котра утворюється за аналогією до галузей сільськогосподарських наук із другою частиною в назві **-ництво** (бджільництво, садівництво, городництво), напр.: *На великому аркуші вона написала розклад уроків. Понеділок: зільництво, чарознавство* [7: 785]. Така лексема не кодифікована сучасними словниками української літературної мови, проте ми можемо дати своє визначення цьому поняттю. Як впливає з контекстуального оточення, *зільництво* – це галузь науки про розведення, культуру вирощування та переробку і застосування чарівного зілля.

Значно менший відсоток становлять okazіональні лексеми, які утворюються за аналогією до таких назв суспільних наук, як *філологія, зоологія, біологія* тощо. Ці okazіоналізми мають спільну частину *-логія*: *Почесний диплом фахівця з мишознавства та котології* [8: 150]. У дитячому творі *котологія* – це наука про особливості проживання з котями.

Традиційно загальні назви на позначення сукупності учнів певного класу утворюються від літер, що диференціюють ці класи у шкільному колективі, напр.: Так *уже ведеться, що відколи існує світ, «ашники» (А) й «бешники» (Б) змагаються між собою* [5: 27]. Подібні лексеми належать до розмовного стилю і визначаються нами як молодіжні (сленгові) слова, що побутують у мовленні сучасних підлітків, які часто є героями дитячих творів.

Оскільки одним із найпродуктивніших способів утворення okazіональних лексем у сучасному українському дитячому дискурсі є основоскладання, то за такою словотвірною моделлю твориться і специфічна назва шкільного закладу, семантика якої розкриває особливості напряму підготовки у цій казковій школі. Напр.: *Вона ж закінчила два класи жабоспівної* (← жаби опановують мистецтво вокалу) *школи і цілий рік просиділа в болотяній консерваторії* [1: 120].

Отже, усі okazіональні назви казкових шкільних предметів та галузей науки мають потужне експресивно-емоційне навантаження, що є результатом дії кількох факторів: семантичного забарвлення твірної основи, від якої утворений okazіоналізм, словотвірної моделі, за якою він побудований, контексту і мовленнєвої ситуації, яка уточнює його словотвірне значення. Кожний із цих факторів по-своєму впливає на стилістичну визначеність okazіонального слова, введення якого у художній дитячий дискурс повинно бути стилістично виправдане: з одного боку – це результат суб'єктивного сприймання письменником вигаданого казкового середовища, а з другого – елемент стильової специфіки всього твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Воскресенська Н. Легенда про Бовдура Великого [Текст] / Н. Воскресенська. – К. : Грані-Т, 2007. – 240 с.
2. Нестайко В.З. Найновіші пригоди Їжачка Колька Колючки та Зайчика Косі Вуханя [Текст] / В.З. Нестайко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2008. – 160 с.

3. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Таємний агент Порча і козак Морозенко. Таємниці лісею «Кондор» / В.З. Нестайко. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 128 с.
4. Нестайко В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Секрет Васі Кицина. Енелолик, Уфа і Жахоб'як / В.З. Нестайко. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 128 с.
5. Нестайко В.З. Одиниця з обманом : Повісті й оповідання [Текст] / В.З. Нестайко – Х. : ВД «ШКОЛА», 2006. – 320 с.
6. Поваляєва С. Вррум-чарівник [Текст] / Світлана Поваляєва – К. : Грані-Т, 2007. – 112 с.
7. Українська література для дітей : хрестоматія / [упорядкув. О.О. Гарачковська]. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 800 с.
8. Чеповецький Ю. Веселі пригоди Мицика і Кицика [Текст] / Ю. Чеповецький. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2012. – 160 с.